

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА
“ ” 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії
та міжнародної комунікації
Протокол № 13 від 16.05.2024 р.

Завідувачка кафедри

Валентина КУЛЬТЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Психологія»

Ірина МАРТИНЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Галузь знань:

05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність:

053 – Психологія

Освітня програма

Психологія

Факультет

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник:

канд. філос. н, доц., Гейко С. М.

Київ – 2024

Опис навчальної дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь			
Освітній ступінь	Бакалавр		
Спеціальність	053 – Психологія		
Освітня програма	Психологія		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид	Обов'язкова		
Загальна кількість годин	120		
Кількість кредитів ECTS	4		
Кількість змістових модулів	4		
Форма контролю	Екзамен		
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання			
	денна форма навчання	заочна форма навчання	
Рік підготовки	1	1	5
Семестр	1	2	9
Лекційні заняття	30	-	4
Практичні, семінарські заняття	30	-	6
Самостійна робота	60	120	110
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, формування філософської культури мислення, пізнання світу та самих себе, навичок застосування філософської методології; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Завдання:

- розкрити специфіку вічних філософських питань, що стосуються життя кожної людини;
- надати загальні теоретичні знання про основні філософські концепції та філософські категорії;
- окреслити специфіку та межі філософського знання;
- прищепити культуру філософського теоретичного мислення;
- сформувати здатність до самостійного аналізу складних явищ суспільного життя та вміння пов'язувати загальні філософські проблеми з розв'язанням завдань психології;
- сприяти формуванню гуманістичного потенціалу особистості, її загальної культури.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 9. Здатність працювати в команді.
- ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахові/спеціальні компетентності (ФК)

- СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія» для повного терміну денної та заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	лекції	практ	с.р.	Усього	лекції	практ	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Історія світової філософії									
Тема 1. Сутність філософії. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності	1	8	2	2	4	7	2	-	7
Тема 2. Філософія Давнього світу. Антична філософія.	2	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	8	2	2	4	7	-	-	7
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	4	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 5. Німецька класична філософія	5	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 6. Некласична філософія XIX-XXI ст.	6	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 7. Українська філософія	7	8	2	2	4	7	-	-	7
Разом за змістовим модулем 1.		56	14	14	28	57	3	1	53
Змістовий модуль 2. Онтологія. Гносеологія									
Тема 8. Філософське вчення про буття	8	8	2	2	4	9	1	1	7
Тема 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії та психології	9	8	2	2	4	7		-	7
Тема 10.	10	8	2	2	4	9	1	1	7

Теорія пізнання. Психологія пізнавальних процесів									
Тема 11. Наукове пізнання. Філософія психології	11	8	2	2	4	7	-	-	7
Разом за змістовим модулем 2.	32		8	8	16	32	2	2	28
Змістовий модуль 3. Філософія людини									
Тема 12. Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	12	8	2	2	4	9	1	1	7
Тема 13. Філософська антропологія Особистість як предмет дослідження	13	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 14. Аксіологія: цінність буття та буття людини	14	8	2	2	4	7	-	-	7
Тема 15. Філософія моралі	15	8	2	2	4	7	-	-	7
Разом за змістовим модулем 4.	32		8	8	16	31	1	1	29
Усього годин	120		30	30	60	120	6	4	110

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика	2
2	Антична філософія	2
3	Філософія доби Середньовіччя та доби Відродження.	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	2
5	Німецька класична філософія	2
6	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7	Українська філософія	2
8	Онтологія як фундаментальна складова філософського знання	2
9	Свідомість як ідеальне буття	2
10	Гносеологія як філософська теорія пізнання	2
11	Наукове пізнання. Філософія психології	2
12	Філософський аналіз суспільства	2
13	Філософська антропологія. Особистість як предмет дослідження	2
14	Аксіологія: цінність буття та буття людини	2

15	Філософія моралі	2
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і функції світогляду. Визначення філософії: історичні форми і сучасність.	4
2	Основні етапи розвитку давньогрецької філософської думки. Розуміння сутності людини та специфіки її пізнання у давньогрецькій філософії (софісти, Сократ, Платон). Вчення про душу і пізнання Арістотеля. Платон і Арістотель: погляди на суспільство та державу. Філософські напрямки еллінізму	4
3	Періоди розвитку та основні проблеми середньовічної філософії. Філософська концепція Аврелія Августина. Проблема співвідношення віри й знання у філософії Фоми Аквінського. Гуманістичні ідеали філософської думки епохи Відродження. Соціально-політичні утопії доби Відродження	4
4	Основні філософські проблеми Нового часу. Вчення Ф.Бекона про метод пізнання. Загальна характеристика класичного раціоналізму Нового часу: основні персоналії і проблеми (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Ляйбніц). Емпіричні розробки філософії Нового часу (Т. Гоббс, Д. Локк). Обмеженість емпіричного доведення за Д. Юмом. Французьке Просвітництво: основні ідеї та персоналії. Смысл теорії природного права і суспільного договору в філософії Просвітництва	4
5	Загальна характеристика та відмінності представників німецького ідеалізму. Новизна гносеологічних та етичних уявлень Канта. Принципи побудови філософської системи Г. Гегеля. Філософська антропологія Л. Фюєрбаха	4
6	Тенденції розвитку некласичної філософії наприкінці XIX ст. Вихідні положення філософії марксизму. Головні категорії філософії життя («життя» і «воля»). Етапи розвитку позитивізму. Християнський екзистенціалізм С. К'єркегора. Феноменологія Е. Гуссерля (основні поняття). Проблема «екзистенції» в філософії XX ст. Основні позиції філософської герменевтики в XX ст.. Філософське становлення фрейдизму. Філософський Постмодерн	4
7	Особливості та основні етапи розвитку філософської думки в Україні. Філософська думка в культурі Київської Русі. Філософські погляди Г. С. Сковороди. Концепція «філософії серця» П. Юркевича	4
8	Розвиток уявлень й особливостей розуміння буття в історії філософії. Категоріальний вираз буття. Питання про онтологічний статус категорій (Платон, Арістотель, Кант, Гегель). Філософське осягнення категорій «простір» і «час».	4
9	Поняття свідомості як особливої здатності людини. Наука і релігія про основні підґрунтя свідомості. Свідомість і мова. Свідомість і самосвідомість.	4
10	Теорія пізнання, її предмет і метод. Тлумачення знання в класичній та некласичній філософії. Філософське розуміння	4

	поняття «істина» (абсолютність, відносність і конкретність істини). Проблема суб'єкта й об'єкта пізнання. Проблема раціональності в історії філософської думки.	
11	Наука як пізнавальна діяльність, система знання, культурний феномен, соціальний інститут. Філософія і наука. Співвідношення емпіричного і теоретичного в пізнанні. Основні форми наукового пізнання: проблема, ідея, гіпотеза, теорія. Методологія та основні загальнонаукові методи наукового пізнання. Емпіричні методи пізнання. Методологія пізнання сучасної науки. Філософське обґрунтування поділу наук про природу і суспільство (В. Віндельбанд, К. Поппер). Філософські засади принципу класифікації природничих наук. Основні етапи розвитку натурфілософії у її зв'язку з природничими науками	4
12	Діяльність як спосіб існування соціального. Суспільство та його соціальні складові. Філософське осягнення політики (на засадах філософії Платона, Арістотеля й Макіавелі). Суспільство як предмет сучасної соціальної філософії. Типології суспільства в сучасних концепціях соціальної філософії (К. Поппер, Р. Арон, Д. Белл, О. Тоффлер). Філософські моделі соціальної реальності. Індивід і соціум. Поняття про особу. Основні етапи розвитку соціальної філософії. Проблема відчуження.	4
13	Філософська антропологія. Проблема людини як одвічна філософська проблема. Філософські аспекти проблеми походження людини. Поняття культури. Історичні моделі культури.	4
14	Природа цінностей. Ціннісний світ людини. Аксиологія як філософське вчення про цінності. Основні теорії цінностей. Вплив соціальних цінностей на соціалізацію особистості. Цінність та сенс життя людини. Проблеми виживання людства: стратегії майбутнього.	4
15	Природа моралі. Філософський зміст категорії моралі. Етика як філософське вчення про мораль. Загальна характеристика. Питання автономії добра (Сократ, Платон; Дунс Скотт, У. Оккам; Ф. Ніцше; Поль Гельм) та проблеми автономії етики (К. Войтила; незалежна етика (К. Нільсен, А. С. Івінт). Гетерономічний деонтологізм (авторитарна етика) та автономний деонтологізм (гуманістична етика Ж-П. Сартра, Симони де Бовуар, А. Камю). Сенс натуралістичної етики Е. Фромма. Сенс католицької етики натурального права Ж. Маритена. Проблема правди в етиці. Емотивізм А. И. Айера, С. Л. Стивенсона, Р. М. Гарэ.	4

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- реферати;
- тематичні тести;
- модульні тести.

6. Методи навчання:

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання.

- словесний метод (лекція, дискусія, розповідь-пояснення, співбесіда);
- практичний метод: студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії на семінарських заняттях;
- наочний метод: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань).

Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять:

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. (рецепція -сприйняття).

Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" виді: сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

2. Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)

Застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, лабораторні, практичні роботи, програмований контроль, різні форми самоконтролю. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь в студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікація).

3. Метод проблемного викладу.

Педагог до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб рішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й

співучасниками наукового пошуку. Перевагою методу є те, що студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод.

Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок.

Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється педагогом або самими учнями на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на лекційних і практичних заняттях.

5. Дослідницький метод.

Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання). У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності. Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Рейтинг здобувача вищої освіти, Бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{\text{ат}}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=855>
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронном у вигляді)
- підручники, навчальні посібники:

Петрушенко В. Л. Філософія : підручник / 4-те вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія, 2020. 504 с.

Причепій Є. М. Філософія : посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2021. 575 с.

Гейко С.М., Горбатюк Т.В., Лаута О.Д. та ін. Людина, суспільство, держава у філософському дискурсі: історія та сучасність : монографія. К.: «Міленіум», 2019. 378 с.

Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. К.: Знання України, 2022. -580

Філософія. Світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. Київ : Либідь, 2023. 429 с.

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

Гейко С.М., Лаута О.Д., Методичні вказівки з вивчення курсу «Філософія» для студентів гуманітарно-педагогічного факультету. – К., 2023.

Гейко С.М., Культенко В.П., Савицька І.М., Супрун А.Г. Методичні вказівки з вивчення курсу «Філософія» для денної форми навчання. – К., 2016.

Гейко С.М., Культенко В.П., Савицька І.М., Супрун А.Г. Методичні вказівки з вивчення курсу «Філософія» для заочної форми навчання. – К., 2016.

Положення про визнання результатів навчання для здобувачів вищої освіти в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>

1. Положення про екзамени та заліки у НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>

2. Положення про навчально-інформаційний портал НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>

3. Положення про електронне оцінювання залишкових знань студентів НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>

4. Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>

5. Правила внутрішнього розпорядку НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u18/pravila_rozporyadku.pdf

6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII URL:

<http://zakon.rada.gov.ua>

7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Статут НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Берко П. Нова парадигма української філософії. Львів : ЛДМУ ім. Д. Галицького, 2022. 302 с.
2. Васянович Г. Філософія : навч. посіб. Львів : Норма, 2019. 210 с.
3. Горський В.С. Філософія в українській культурі. [Текст] / В. С. Горський. – К. : Центр практичної філософії, 2011. – 73 с.
4. Кант І. Критика чистого розуму. [Текст] / Пер. з нім. Ігоря Бурковського – К. : Юніверс, 2021. – 349 с.
5. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды. [Текст]/ С. Б. Крымский. – К. : Курс, 2020. – 308 с.
6. Кузьміна С.Л. Філософсько-педагогічна спадщина П. Юркевича. [Текст] / С. Л. Кузьміна; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського – К., 2023. – 303 с.
7. Лук'янець В.С. Філософський постмодерн. [Текст] / В. С. Лук'янець, О. М. Соболев. – К. : Абрис, 2018. – 352 с.
8. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади [Текст] / Ф. Ніцше. – К. : Основи-Дніпро, 2023. – 415 с.
9. Огороднік І.В. Українська філософія в іменах: Навч. посібник. [Текст] / І. В. Огороднік, М. Ю. Русін. – К., 2007. – 325 с.
10. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. – К. : Основи, 2015. – 795 с.
11. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: панорама новітньої науки [Текст] / Пер. з фр. В. Шовкун. – К. : Основи, 2008. – 669 с.
12. Татаркевич В. Антична і середньовічна філософія. [Текст] / В. Татаркевич // Історія філософії. Т.1. – Львів : Свічадо, 2016. – 456 с.
13. Читанка з філософії у 6 книгах. Кн. 6. :Зарубіжна філософія ХХ століття / Волинка Г. І., ред. – К. : Фірма «Довіра», 2013. – 238 с.